

7/11/2019

Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης
Ζητήματα Κοινωνικών ανισοτήτων.

► ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ Bourdieu.

1. Η κοινωνική τάξη αποτελεί το στοιχειώδες κοινωνικό στοιχείο
2. Συνεχίζουμε να ζούμε σε υψηλής διαστρωμάτωσης, ταξικές κοινωνίες
3. Η κοινωνία λειτουργεί για να κρατά τις ανώτερες τάξεις ισχυρές και τις κατώτερες ανίσχυρες.
4. Μεγάλο μέρος αυτής της διαδικασίας συμβαίνει μη σκόπιμα χωρίς σκόπιμη χειραγώγηση από τους ισχυρούς.

Φορείς : ΜΜΕ.

· πολιτισμικά προϊόντα: ^{πχ} μουσική

Bourdieu: Κάθε κοινωνική τάξη έχει το δικό της ~~κοιν~~ γούστο.

Θεωρία της παμφαχίας:

Κοινωνικές Τάξεις

Αριστική <<κυρίαρχη>> τάξη: υψηλά στελέχη των επιχειρήσεων, ανώτερα επαγγέλματα, καθηγητές λυκείου

Μικροαστική τάξη: μικροί επιχειρηματίες, γραμματείς, τεχνικά επαγγέλματα.

Εργατική τάξη / <<Λαϊκές>> τάξεις: χειρωνακτικές εργασίες, εργασίες η/κ.

~~ΤΡΙΑ~~ ΤΡΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Το οικονομικό κεφάλαιο, το οποίο συγκεντρώνεται με το χρήμα και κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορεί να αποκτηθεί από οποιοδήποτε μέλος της Κοινωνίας.

Το κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο εκφράζεται ως ένα πλέγμα μόνιμων κοινωνικών σχέσεων. Είναι αυτονόητο ότι τα πλέγματα αυτά των σχέσεων δημιουργούνται στα άτομα διαφοροποιημένες δυνατότητες για κοινωνική ανέλιξη.

Το πολιτισμικό κεφάλαιο ...

• ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ •

Το πολιτισμικό κεφάλαιο: το σύνολο των πνευματικών κατά κύριο λόγο, στοιχείων, όπως οι γνώσεις, στάσεις δεξιότητες που το νεαρό άτομο αποκτά από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον του και που διαφοροποιείται ανάλογα με την κοινωνική τάξη προέλευσης του ατόμου.

Σύμφωνα με τον Μαρξ: το οικονομικό κεφάλαιο παίζει σημαντικό ρόλο.

Μορφές πολιτισμικού κεφαλαίου

▷ Η εχχενής (εσωτερικευμένη) μορφή πολιτισμικού κεφαλαίου - habitus

▷ Η εξωτερική μορφή πολιτισμικού κεφαλαίου - υλικά αγαθά

▷ Η θεσμιοποιημένη μορφή πολιτισμικού κεφαλαίου - τίτλοι σπουδών (πτυχία)

Εχχενής Μορφή:

- εσωτερικευμένη μορφή μόνιμων συνθηκών.
- τον τύπο

• Η συσσώρευση του συγκεκριμένου πολιτισμικού κεφαλαίου πραγματοποιείται αβίαστα στο πλαίσιο, κυρίως, της οικονομίας. Δεν αποκτιέται με τη διδασκαλία, ούτε μεταβιβάζεται.

- Είναι συνήθειες, όπως ο καλός τρόπος στο τραπέζι
οι τρόποι επικοινωνίας, όπως η τέχνη της συζήτησης
και η άνεση στη χρήση του λόγου.
Τα «πρότυπα» των τρόπων σκέψης.

Συστατικά

- Τρόπος σκέψης / τρόπος δράσης
- Σωματικές συνήθειες
- χούστα: τι αρέσει και τι όχι

Ολόκληρος τρόπος *juris* life style.

α) Κάθε τάξη έχει το δικό της habitus

Κατώτερη ^{εργατική} τάξη (λιγότερο κεφάλαιο)

Ανώτερη εργατική τάξη (κάποιο κεφάλαιο)

Κατώτερη μεσαία τάξη (περισσότερο κεφάλαιο)

Ανώτερη μεσαία τάξη (το περισσότερο κεφάλαιο)

β) Το habitus κάθε ατόμου είναι το habitus της τάξης
στην οποία ανήκει :

πχ άτομο εργατικής τάξης, habitus εργατικής τάξης

γ) Τα άτομα κοινωνιοποιούνται σε συγκεκριμένους τρόπους σκέψης και δράσης

δ) Τα άτομα βιώνουν το habitus ως «φυσικό»
ε) Κάθε habitus έχει το δικό του σύνολο χούσων

Τι αρέσει / τι δεν αρέσει

Όμορφο / αηδιαστικό

Ηθικό / ανήθικο κλπ.

στ) Τα χούσα είναι κοινωνικά στρωματοποιημένα
Τούσα ανώτερης τάξης (μεσαίος) - ανώτατα.

κατώτερης μεσαίας τάξης - μέτρια

Τούσα εργατικής τάξης - κατώτερα

Εξωτερική μορφή (ορατά πολιτισμικά αγαθά, που είναι μεταβιβάσιμα, όπως:)

- πίνακες ζωγραφικής
 - βιβλία και βιβλιοθήκες
 - έργα τέχνης κλπ
- Όσο η απόκτηση των χρήσιμων πολιτισμικών αυτών αγαθών, η οποία σχετίζεται περισσότερο με την οικονομική κατάσταση του ιδιαιτήτη, δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και την κατανόησή τους
- Η κατανόηση και η απόλαυση πολιτ. αγαθών, τα οποία συνδέονται με εξωτερικές μορφές πολιτ. κεφαλαίου προϋποθέτουν την ύπαρξη έχχενούς μορφής πολιτιστικού κεφαλαίου.

Θεσμολογημένη μορφή

- Η μορφή αυτή ~~είναι~~ απουσιάζει ~~από~~
- Η ιδιότητα αυτής της θεσμολογημένης μορφής του πολιτισμικού κεφαλαίου του προσδίδει ιδιαίτερη αίσθηση και νομιμοποιεί το ρόλο του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος.
- Ο τύπος αυτός πολιτισμικού κεφαλαίου συνδέεται με το πρόβλημα της εκπαιδευτικής ανισότητας
- Δίνεται έμφαση στο εγγενή τύπο πολιτισμικού κεφαλαίου αφού αυτός προκαλεί συνέπειες και μπορεί να παραχάξει ή να μην παραχάξει θεσμολογημένες μορφές πολιτισμικού κεφαλαίου.

Ο ρόλος του πολιτισμικού κεφαλαίου στην εκπαιδευτική διαδικασία

- Το σχολείο μολονότι δεν μεταδίδει πολλές όψεις από τη νομιμοποιημένη μορφή του πολιτισμικού κεφαλαίου (πχ το ύψος, γλώσσα, τρόπος σκέψης, θέατρο, τέχνη) εμμέσως τις απαιτεί από όλους του μαθητές και, κυρίως τις αξιολογεί.
- Μόνο τα παιδιά της κυρίαρχης τάξης έχουν «κληρονομήσει» ή αποκτήσει την ποιότητα του πολιτισμικού κεφαλαίου.
- Έρευνες δείχνουν ότι οι μαθητές των μεσαίων και κατώτερων στρωμάτων δεν έχουν καλή πορεία στο εσωτερικό του εκπαιδευτικού συστήματος.
- Οι μαθητές που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα πρέπει να κάνουν πολλές και επίπονες προσπάθειες, προκειμένου να αποκτήσουν κάτι που οι μαθητές των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων έχουν αποκτήσει ωφελωτικά στο πλαίσιο της οικογένειας.
- Οι πρώτοι δεν βάζουν υψηλούς στόχους, ούτε έχουν φιλοδοξίες να πραγματοποιήσουν μια καλή πορεία στο εκπαιδευτικό σύστημα, αφού τελικά δεν πιστεύουν ότι μπορούν να της πραγματοποιήσουν.
- Αυτοί που θα κάνουν τις πολλές και τις επίπονες προσπάθειες είναι ελάχιστοι.

Σύμφωνα με το πολιτισμικό κεφάλαιο
Τελικά το σχολείο :

- Αντί να ενισχύει την κοινωνική κινητικότητα, είτε μέσα από αλλαγές του δικού του προσανατολισμού, είτε μέσα από αντισταθμιστικού χαρακτήρα παρεμβάσεις αναπαράγει τις κοινωνικές δομές και σχέσεις.
 - Ταυτόχρονα με την επιλεκτική του λειτουργία νομιμοποιεί τις εκπαιδευτικές ανισότητες, οι οποίες συμβάλλουν στην ενίσχυση των κοινωνικών ανισοτήτων.
- * Παιδί ανώτερης κοιν. τάξης με υψηλό πολιτισμικό κεφάλαιο
- Η προσαρμογή στο σχολείο γίνεται αβίαστα
 - Εκείνο που φαίνεται να παίζει πολύ σημαντικό ρόλο είναι οι ικανότητες στο χειρισμό του λόγου.
 - Δεν έχει μόνο «πλούσιο λεξιλόγιο» αλλά επίσης ελέγχει πλήρως τους κανόνες χρήσης του λόγου στο σχολικό περιβάλλον.
 - Η εξοικείωση με το βιβλίο και το γραπτό λόγο, που έχει ήδη από το σπίτι, το κάνει να ανταποκρίνεται περίπου αυθόρμητα στις απαιτήσεις.
 - Συνολικά η σχέση του με τη σχολική τάξη συχνοτείνεται με «όχημα» το λόγο (λύνει τις συγκρούσεις με τη συζήτηση σπηρίζει τις διεκδικήσεις της σε επιχειρήματα) αποκλείοντας έτσι την ένταση ή τη βιαιότητα των σωματικών αντιδράσεων.
 - Γενικότερα, εμφανίζει σημαντικές πνευματικές ικανότητες και συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά ενός θετικού προτύπου.

* Παιδι με χαμηλό πολιτισμικό κεφάλαιο

- Η προσαρμογή στο σχολείο είναι μια επίπονη διαδικασία.
- Αδυνατεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου.
- Δεν τα καταφέρνει στις εργασίες που πρέπει να κάνει, ανυδρά βία και επιθετικά.
- Σε αντίθεση με την προηγούμενη εικόνα, τα συναισθήματα ή οι επιθυμίες δεν εκφράζονται μέσω του λόγου, αλλά εκδηλώνονται άμεσα και έντονα διαταράσσοντας την κανονικότητα της τάξης.
- Η εικόνα είναι έντονα αρνητική.

Όψεις πολιτισμικού κεφαλαίου

- Η γλώσσα αποτελεί βασικό στοιχείο του πολιτισμικού κεφαλαίου
- Οι ονομαζόμενες «εμφωδχολικές» γνώσεις.

Η γλώσσα ως όψη του πολιτισμικού κεφαλαίου

- Αποτελεί βασικό στοιχείο
 - Παράλληλα, το σχολείο νομιμοποιεί μια συγκεκριμένη μορφή της.
 - Είναι γνωστό ότι η νομιμοποιημένη γλώσσα του σχολείου αντιπροσωπεύει αυτό που ο Bernstein (2000) αποκαλεί επεξεργασμένο κώδικα επικοινωνίας, τον οποίο τα παιδιά που προέρχονται από τα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα έχουν κληρονομήσει - αποκτήσει ωσμωτικά.
- Τελικά, ο επεξεργασμένος κώδικας αποτελεί, για τους μαθητές μεσαίων και ανώτερων κοινωνικών στρώσεων, μια εσωτερικοποιημένη όψη του πολιτισμικού κεφαλαίου.
- Ο κώδικας αυτός, χωρίς να έχει διδαχθεί, έχει επιβληθεί ως η επίσημη γλώσσα του σχολείου και απαιτείται η χρησιμοποίησή του από όλους ανεξαρτήτως τους μαθητές.
- Είναι φανερό ότι, για τους μαθητές που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, αυτό αποτελεί «επιβολή» και άσκηση «συμβολικής βίας».
- 2ην εκπαίδευση: • Ταυτόχρονα, η συγκεκριμένη γλώσσα αξιολογείται από το σχολείο, δημιουργώντας σοβαρά

Ζητήματα εκπαιδευτικής ανισότητας.

- Το σχολείο αξιολογεί περισσότερο τη μορφή της γλώσσας και όχι το περιεχόμενο του λόγου.
- Η συνεχής έμφαση στο ύψος και τη μορφή της γλώσσας θα μετατρέψει τη γλώσσα από μέσο επικοινωνίας σε μέσο «άσκησης μαγείας».

Γλώσσα και κουλτούρα του σχολείου.

- Τα παιδιά ανάλογα με το κοινωνικό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται, φτάνουν στο σχολείο άμεσα εξοικειωμένα με τη γλώσσα και την κουλτούρα του.
- Η σχέση με τη γλώσσα έχει πολύ μεγάλη σημασία για τη σχολική επίδοση. Η γλωσσική επάρκεια, όπως αξιολογείται στο σχολείο, εξαρτάται άμεσα από την κοινωνική προέλευση.

- Η γλώσσα (κάθε εθνική γλώσσα) δεν είναι ενιαία. Εκτός από τα γεωγραφικά ιδιώματα, περιλαμβάνει διαφορετικά κοινωνικά ιδιώματα που μιλούνται από τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Η γλώσσα του σχολείου είναι ένα από αυτά τα κοινωνικά ιδιώματα, είναι η γλώσσα των προνομιούχων στρωμάτων. Αυτό σημαίνει ότι για ένα μεγάλο τμήμα του μαθητικού πληθυσμού, τα παιδιά που προέρχονται από τα λαϊκά στρώματα η γλώσσα που σχολείου είναι μια γλώσσα σε μεγάλο βαθμό «ξένη» γεγονός που λειτουργεί ήδη από την εκκίνηση ως μια αρνητική προϋπόθεση για τη σχολική τους πορεία.